

Ute är inne

Tema: Utomhuspedagogik och
ekosystemtjänster

29 – 30 augusti 2019 i Jönköping

Information om valbara workshops

Torsdag 29 augusti

Dag 1, workshop A 01 – AB 18, kl 13:10 – 15:10

Dag 1, workshop B 01 – B 19, kl 15:20 – 17:30

Fredag 30 augusti

Dag 2, workshop C 01 – C 19, kl 10:15 – 12:15

Dag 2, workshop D 01 – D 18, kl 13:20 – 15:30

Huvudinnehåll

För att underlätta valet av workshop finns under varje rubrik något eller några av följande ord angivna. De ska ge en vägledning men ger förstås inte en heltäckande bild av innehållet.

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Dag 1

Torsdag 29 augusti

Workshop A 01 – AB 18

Kl 13.10 – 15.10

Workshop B 01 – B 19

Kl 15.20 – 17.30

Dag 1, workshop A 01 – AB 18, kl 13:10 – 15:10

A 01, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Naturlig laddning för pedagoger

Sammanfattning:

Använd naturen själv för att kunna ge till andra. Hälsospekten ligger underförstådd i utomhuspedagogiken, men blir vi verkligen friskare bara av att vara ute? I så fall borde inga utomhuspedagoger någonsin vara stressade. Kanske krävs något mer? I den här upplevelsebaserade workshopen går vi pang på rödbetan. Du får prova och reflektera kring några väl beprövade övningar för rörelse, återhämtning och ”härvaro”. Syftet är att lägga grunden för en egen regelbunden praktik i att använda naturen för välbefinnande. Det här är alltså inte en workshop där du i första hand lär dig för att ge till dina elever. Det gör du ju ändå varje dag. Det här handlar främst om dig. Ska du orka vara ditt bästa jag dag efter dag behöver du fylla på energi. Här får du några redskap. Inget hindrar naturligtvis att du sedan delar med dig, till dina elever eller resten av världen.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Bosse Rosén

Yrke: Friskvårdsguide

Arbetsplats: Utemaningen.se

Telefon: 0733442162

E-postadress: bosse@utemaningen.se

Webbadress: <https://utemaningen.se>

A 02, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Den gröna tråden...

Sammanfattning:

Ekosystemtjänster, värdegrund, hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande är som en grön tråd i läroplanen. Men hur jobbar vi med dessa delar i skolan? Jag vill ge exempel på hur du enkelt kan genomföra aktiviteter inom dessa delar i läroplanen kopplat till teknik och med de naturorienterande ämnena i fokus.

Målgrupp: F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Carina Brage

Yrke: Biträdande rektor/leg grundskollärare/

Arbetsplats: Ekängens skolor, Linköpings kommun

Telefon: 0708812336

E-postadress: carina.brage@bredband.net

A 03, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Våga bli förundrad! Estetik och LandArt i ett hållbart samhälle

Sammanfattning:

Våga bli förundrad! Estetik och LandArt i ett hållbart samhälle" Att med estetikens hjälp utveckla sin förståelse för naturens möjligheter. Vi vill inspirera till att använda uterummet som ett pedagogiskt rum för lärande. Att arbeta med LandArt är att använda naturens eget material och på så vis belastar vi inte naturen. Vi lämnar konsten i skogen utan ägande och för vem som helst att uppleva den. Utifrån Läroplanen för förskolan kan LandArt hjälpa oss att arbeta med begrepp såsom bl.a. samarbete, empati och respekt för allt levande. Vi lär oss iakttä, skapa sensoriska erfarenheter, konstruera, vara i samspel och relation med naturen och varandra.

Målgrupp: Förskola,

Workshopledare: Anna Eckert

Yrke: Ateljérista

Arbetsplats: Råslätts förskoleområde/ Fiskgjusen

Telefon: 0708786673

E-postadress: anna.eckert@jonkoping.se

Medrepresentatör: Maynor Sandberg

A 04, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Fältundersökning av vattenkvalitet lokalt, med internationell koppling

Sammanfattning:

Med hävar samlar vi vattenlevande organismer som vi med hjälp av ”nycklar” bestämmer till ett tiotal organismgrupper. Sammansättningen av organismsamhället ger en tydlig indikation på vattenkvaliteten och ekosystemtjänsten vattenrening i den aktuella vattenmiljön. Vi studerar även vattnets rörelse, färg och transparens, vilket ger ytterligare information om miljön. Metoden är utvecklad i Sydafrika (miniSass) och mindre anpassningar har gjorts för att passa svenska förhållanden. Momentet anknyter till biologi och geografi åk 4-9 genom att det bearbetar vattenkvalitet, ekosystem och biologisk mångfald. Upplägget är en fältstudie där studiens verktyg utgörs av vattenparametrar och vattenorganismer i sitt ekologiska sammanhang. Genom att jämföra med likadana undersökningar i Sydafrika vidgas perspektivet vilket kan tilltala biologi, geografi och naturkunskap på gymnasienivå. I Sydafrika används metoden för kartläggning av vattenkvalitet och vidare för opinionsbildning samt samhällsplanering.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: Mikael Gustafsson

Yrke: Lektor i geovetenskap

Arbetsplats: Högskolan för lärande och kommunikation HLK, vid Jönköping university JU

Telefon: 036101178

E-postadress: mikael.gustafsson@ju.se

Webbadress: www.ju.se

A 05, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

På väg mot en mer hållbar värld

Sammanfattning:

Förskolan Utelek är en I Ur och Skurförskola som arbetar med lärande för hållbar utveckling, där vi värnar om både människan och naturen. Grön flagg med temat hälsa och livsstil går som en grön tråd genom verksamheten. Jag vill inspirera genom att berätta och delge hur vår verksamhet ger barnen en god plattform för sitt fortsatta lärande samt hur vi ger barnen förståelse och en insikt att de har möjligheter att påverka och förändra vår värld till en hållbarare och varmare (känslor) plats.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare,

Workshopledare: *Eva Lunnbäck*

Yrke: Förskollärare och utomhuspedagog

Arbetsplats: Förskolan Utelek en I ur och Skurförskola i Linköping

Telefon: 0706078914

E-postadress: Eva.Lunnback@gmail.com

A 06, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Utomhusprogrammering

Sammanfattning:

Vi visar hur man kan arbeta med programmering utomhus för nybörjare. Vi går igenom grundläggande begrepp inom programmering. Med enkla hjälpmedel som pilkort, hopprep och naturmaterial testas vi olika övningar kopplade till läroplanen.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Fritidslärare,

Workshopledare: *Lovisa Bjelkvik*

Yrke: Lärare

Arbetsplats: Jönköpings kommun, Upptech

Telefon: 036106016

E-postadress: lovisa.bjelkvik@jonkoping.se

Medrepresentatör: *Ulrika Franke*

A 07, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Ryggsäcken

Sammanfattning:

"Skolskogs-ryggsäcken" är fylld med övningar och material för lektioner i skogen. Du får testa alla övningar i praktiken för att vara redo att genomföra dem med dina elever. Övningarna tar upp bland annat ekologi, matematik, språk, samarbete och skogens roll i samhället. Välkommen till en workshop med kunskap och lek i en skön blandning. Läs mer om ryggsäcken här: www.skogeniskolan.se/laromedel/laromedel/skolskogsryggsack

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Fritidslärare,

Workshopledare: Daniel Thorell

Yrke: Biolog/Skogskonsulent

Arbetsplats: Skogsstyrelsen sedan 2004. Arbetsuppgifter: - Skogen i Skolan (det är inom denna roll jag är workshopledare) - Projektleddare WAMBAF (internationellt projekt om skogsbruk och vatten i Östersjöregionen) Mina tidigare arbetsuppgifter på Skogsstyrelsen: Rådgivning till skogsägare, handläggning av avverkingar, bildande av biotopskydd, nyckelbiotopsinventering och andra internationella projekt.

Telefon: 0705596813

E-postadress: daniel.thorell@skogsstyrelsen.se

Webbadress: www.skogeniskolan.se/region/vastra-gotaland samt www.skogsstyrelsen.se

A 08, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Ekosystemtjänster

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Ekosystemtjänster i planering och pedagogik

Sammanfattning:

Jönköpings kommun anordnar en workshop som är inriktad på ekosystemtjänster och nyttorna (för människan) med naturen. Vi vill utforska vilka ekosystemtjänster som finns på en eller några platser. Vilka finns det på dessa platser? Vad har vi för nytta av dem? Vad kan vi göra för att behålla och förstärka dem? Hur kan vi arbeta med stadsplaneringen för att ta tillvara ekosystemtjänster? Kan vi skapa nya? Dessa frågor kommer vi att arbeta med under workshoppen. Platsen blir en naturmiljö, park eller ett grönområde.

Målgrupp: Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: Dag Fredriksson

Yrke: Kommunekolog

Arbetsplats: Stadsbyggnadskontoret (Översiktlig planering), Jönköpings kommun

Telefon: 036105242

E-postadress: dag.fredriksson@jonkoping.se

Webbadress: www.jonkoping.se

Medrepresentatör: Åsa Lindblom

A 09, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Låt tystnaden tala - en tyst workshop

Sammanfattning:

Längtar du efter återhämtning tillsammans med dina elever mellan varven? Skogen fungerar som välbehövligt miljöombyte för både kropp och knopp – perfekta förutsättningar för långsiktigt lärande. Tillsammans undersöker vi ekosystemets hälsofrämjande effekter genom att utforska skogen under tystnad. Vår vardag kantas ofta av hög ljudnivå, stress och ständig uppkoppling. Skogen har en lugnande effekt och väcker våra sinnen till liv. Genom sinnliga övningar upplever vi skogen genom såväl rörelseglädje som avkoppling. Workshopen avslutas med reflektion. Hur påverkas vi av tystnad? Hur påverkar tystnaden barngruppen? Vad händer med de barn som vanligtvis är tystlåtna? Workshopen presenteras av Skogshjältarna, Friluftsförbundet Friluftsförbundet erbjudande till årskurs F-3. Skogshjältarna är nära knutet till både läroplanen och Barnkonventionen. Skogshjältarna främjar elevernas hälsa; skapar trygghet och kunskap om naturen; stärker elevernas rättigheter samt fördjupar lärandet och ökar måluppfyllelsen.

Målgrupp: F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Fritidslärare,

Workshopledare: Lina Lagström

Yrke: Projektledare Skogshjältarna

Arbetsplats: Friluftsförbundet Riks

Telefon: 0721476787

E-postadress: lina.lagstrom@friluftsförbundet.se

Webbadress: www.friluftsförbundet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/skogshjaltarna/

Medrepresentatör: Sofia Nordwall

A 10, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Mossans mystik, upptäck skogens korallrev!

Sammanfattning:

Naturen är full av miniatyrvärldar och mönster, vissa lättare att upptäcka än andra. Vi djupdyker med lupp i mossan och kastar oss upp bland trädskronor på jakt efter organiska och geometriska former. Med hjälp av Skogsmulles lustfyllda pedagogik synliggör vi naturen och tränar grundläggande begrepp som färg, form och storlek. Friluftsförbundet Friluftsförbundet unika pedagogik bygger på att låta varje barn vara barn och uppleva med alla sinnen. I kontrast till den digitala världen som många barn är väl förtrogna med i tidig ålder, vill vi slå ett slag för alla de världar som finns att utforska i skogen. Workshopen presenteras av Skogsmulle i Förskolan, som tillsammans med I Ur och Skur är ett av Friluftsförbundet Friluftsförbundet erbjudande till förskolor. Skogsmulle i Förskolan är nära knutet till läroplanen.

Målgrupp: Förskola, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare,

Workshopledare: Sofia Nordwall

Yrke: Verksamhetsutvecklare

Arbetsplats: Friluftsförbundet Region Mälardalen

Telefon: 0708748443

E-postadress: sofia.nordwall@friluftsförbundet.se

Webbadress: <https://www.friluftsförbundet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/skogsmulle/>

Medrepresentatör: Tina Grill Darin, Mikael Ollgren

A 11, dag 1, kl 13:10 – 15:10

Utomhuspedagogik

Förskolebussens rika möjligheter till utomhuspedagogik

Sammanfattning:

Vi visar möjligheterna med att ha en mobil förskoleverksamhet. Med hjälp av förskolebussen vistas vi och använder oss av naturens alla möjligheter för att arbeta med undervisning i förskolan utifrån Lpfö 18. Tillsammans åker vi med bussen till en förutbestämd plats där vi utforskar naturen.

Målgrupp: Förskola, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Landskapsarkitekter/planerare,

Workshopledare: Jennie Sandahl

Yrke: Förskollärare

Arbetsplats: Förskolebussverksamheten i Jönköpings kommun.

Telefon: 036103060

E-postadress: jennie.sandahl@jonkoping.se

Medrepresentatör: Hanna Bergström, Ann Stolsner

A 12, dag 1, kl 13:10 – 15:10, inomhus

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Meningsskapande utemiljöer vid förskola och skola - ett samhällsbyggande

Sammanfattning:

Detta är en workshop med utgångspunkt i din roll för att driva utveckling av meningskapande utemiljöer för hälsa utveckling och lärande. Vi samlas kring verktyg, metoder, och facilitering för utveckling, med fokus på barnens röster (Barnkonventionen) och barnperspektiv i samhällsplanering. Hur kan kompetenser ”boostas” mellan landskapsarkitektur och skolutveckling i planering och design? Hur kan en naturskolas roll se ut i sammanhanget?

Målgrupp: Rektorer/förskolechefer, Elevhälsa, Landskapsarkitekter/planerare, Fritidslärare,

Workshopledare: Torbjörn Wrangé

Yrke: Verksamhetsutvecklare

Arbetsplats: Karlstads Kommun

Telefon: 0545403530

E-postadress: torbjorn.wrange@karlstad.se

Medrepresentatör: Karin Bergkvist Skinner

A 13, dag 1, kl 13:10 – 15:10, inomhus

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Leka ute på förskolan

Sammanfattning:

Skolor och förskolor byggs idag med minimala gårdar. Det är en utveckling som kommer att få stora konsekvenser för barns och ungas framtida hälsa och välbefinnande. Vilka uppväxtmiljöer erbjuds våra barn? Boverket rekommenderar 30 kvm (skolor) och 40 kvm (förskolor) per barn men i praktiken byggs nu förskolor i Stockholm med gårdar ner till 5 kvm per barn. För att klara slitage anläggs de ofta med konstgjorda material. På workshopen kommer du att få möjlighet att diskutera frågor kring denna problematik. Efter en inledande genomgång av forskning om utemiljöns betydelse för barns hälsa och Boverkets rekommendationer angående skolors och förskolors gårdar, kommer deltagarna att presentera egna exempel från sina kommuner på bra och mindre bra gårdar. Deltagarna i workshopen får i uppgift att ta fram exempel och inför konferensen granska dessa utifrån en kvalitetsmall som Malmö kommun har utvecklat, för att sedan redovisa på workshopen. Tillsammans kommer vi att diskutera vad som gör en förskolegård till en bra uppväxtmiljö och pedagogisk arena.

Målgrupp: Förskola, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Landskapsarkitekter/planerare,

Workshopledare: *Clarissa Kugelberg*

Yrke: Landskapsarkitekt

Arbetsplats: Pensionär, nu engagerad i BUMS (Barns utemiljö i staden) och hembygdsförbundet. Har arbetat på Statens Institut för Byggnadsforskning och Uppsala universitet

Telefon: 073 6143813

E-postadress: clarissa.kugelberg@gmail.com

Webbadress: www.barnsutemiljo.com

Medrepresentatör: Gallie Eng

A 14, dag 1, kl 13:10 – 15:10, delvis inomhus

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Samverkan för förändring - hur gör man?

Sammanfattning:

En ökad komplexitet i samhället kräver idag en allt större grad av beredskap och kunskap av allt fler. En väg att möta de utmaningar komplexiteten medför är att skapa och utveckla samtalsarenor där representanter från forskarvärlden, olika verksamheter och olika samhällssektorer kan mötas för att tillsammans problematisera, stöta och blöta och gemensamt finna genomförbara förslag på förbättringsåtgärder. Workshopen vill konkretisera hur en sådan arena kan organiseras och genomföras i en utomhusmiljö. Workshopen kommer även att resultera i konkreta förslag på åtgärder som kan användas för att bredda utomhuspedagogikens roll.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: *Fausto Callegari*

Yrke: Utvecklingsledare

Arbetsplats: Högskolan för lärande och kommunikation vid Jönköping University

Telefon: 0727158044

E-postadress: fausto.callegari@outlook.com

Medrepresentatör: *Eva Gunnarsson och Lisa Bergström*

AB 15 + 16, dag 1, kl 13:10 – 17:30 Dubbelpass

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Ekobussen - tonåringar i naturen

Sammanfattning:

Hur kan skolan bidra till att tonåringar får ett intresse för natur, friluftsliv och biologisk mångfald? Ekobussen, Jönköpings kommuns rullande naturskola har i över 25 år servat Jönköpings kommunala högstadie- och gymnasieskolor. En dags exkursion med bussen ska upplevas som både lärorik och, framförallt, rolig. Vi strävar efter att ge alla ungdomar egna, unika upplevelser som väcker tankar och skapar positiva minnen. Utmaningarna varierar beroende på såväl väder, ålder på elever och inriktning på exkursionen. Fågelskådning med åk 7 i april skiljer sig såklart från utfärd med gymnasiets naturvetare åk 3 på temat "målkonflikter inom de areella näringarna i Biosfärområde Östra Vätterbranterna". Genomgående handlar det ändå om att lära ungdomar att "läsa landskap", att förstå varför vissa djur och växter finns på en viss plats och inte på andra. Människans markanvändning nu och historiskt går att se om vi får verktygen att läsa dem med.

OBS! Denna workshop kan bara väljas som en kombination mellan workshop 15 och 16 eftersom en buss kommer att föra deltagarna till Vätterbranterna och stanna där.

Målgrupp: 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: Claes Hellsten

Yrke: Naturskolepedagog

Arbetsplats: Ekobussen, Jönköpings kommuns rullande naturskola

Telefon: 0761198462

E-postadress: claes.hellsten@ostravatterbranterna.se

Medrepresentatör: Claes Hellsten

AB 15 + 16 dag 1, kl 13:10 – 17:30 Dubbelpass

Ekosystemtjänster

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Biosfärområde och lärande för hållbar utveckling

Sammanfattning:

Målkonflikter i markanvändningen påverkar förutsättningar för friluftsliv, jord- och skogsbruk, turism, infrastruktur, energiproduktion m.m. Hur kan vi samverka för att skapa ett område med social, ekologisk och ekonomiskt hållbar utveckling? Exempel från projekt i Biosfärområdet: Lövsuccé, Växa tillsammans, Brist- och funktionalitetsanalys ökade arealer naturbetesmarker och naturreservat.

OBS! Denna workshop kan bara väljas som en kombination mellan workshop 15 och 16 eftersom en buss kommer att föra deltagarna till Vätterbranterna och stanna där.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Magnus Apelqvist

Yrke: Universitetsadjunkt

Arbetsplats: Biosfärområde Östra Vätterbranterna

Telefon: +46708150508

E-postadress: magnus.apelqvist@ostravatterbranterna.se

Webbadress: www.ostravatterbranterna.se

Medrepresentatör: Claes Hellsten

AB 17, dag 1, kl 13:10 – 17:30 Dubbelpass

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Gården som pedagogisk resurs

Sammanfattning:

Byt ut klassrummet mot en dag på bondgården. Få verktyg för att lära ut var maten kommer ifrån och hur det hållbara lantbruket fungerar. Till exempel: Kretsloppet från hagen till magen, Mat och klimat, Växter och fotosyntes i dess rätta miljö, Matte på gården/Räkna med grödor, Så funkar komposten.

Deltagarna förs till Tenhult med buss.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare,

Workshopledare: *Mona Thorsson*

Yrke: Lärare & lantbrukare

Arbetsplats: Lantbrukarnas Riksförbund i Jämtland & Västernorrland

Telefon: 063551081

E-postadress: mona.thorsson@lrf.se

Webbadress: www.bondeniskolan.se

Medrepresentatör: *Therese Staffansson*

AB 18, dag 1, kl 13:10 – 17:30 Dubbelpass

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Upprustade gårdar - hur blev det sedan?

Sammanfattning:

Vi besöker förskolor i Jönköping som rustat upp sin utemiljö med hjälp av statsbidrag från Boverket, eller genom kunskapslyft initierat av Region Jönköpings län kring gårdarnas betydelse för hälsa och ekosystemtjänster. Tillsammans med representanter från Boverket, Tankesmedjan Movium, Sveriges Lantbruksuniversitet och personal från verksamheten diskuterar vi vilka kriterier som är viktiga när en upprustning planeras. Vi pratar om utformning och skötsel med barnperspektiv och om hur nödvändigt samarbetet mellan olika yrkesgrupper är för att investeringar skall bli till nytta och glädje för barn och pedagoger. **Deltagarna kommer att cykla mellan besöksmålen.**

Målgrupp: Planerare, Landskapsarkitekter, Lärare/förskolelärare, Rektorer/förskolechefer, Fritidslärare

Workshopledare: *Lena Jungmark*

Yrke: landskapsarkitekt, koordinatör barns och ungas utemiljö

Arbetsplats: Tankesmedjan Movium, Sveriges lantbruksuniversitet Alnarp.

Telefon: 0722387921

E-postadress: lena.jungmark@slu.se

Webbadress: www.movium.slu.se

Medrepresentatör: *Petter Åkerblom, SLU, Ulrika Åkerlund, Boverket*

Dag 1, workshop B 01 – B 19, kl 15:20 – 17:30

B 01, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Naturlig laddning för pedagoger

Sammanfattning:

Använd naturen själv för att kunna ge till andra. Hälsoaspekten ligger underförstådd i utomhuspedagogiken, men blir vi verkligen friskare bara av att vara ute? I så fall borde inga utomhuspedagoger någonsin vara stressade. Kanske krävs något mer? I den här upplevelsebaserade workshopen går vi pang på rödbetan. Du får prova och reflektera kring några väl beprövade övningar för rörelse, återhämtning och ”härvaro”. Syftet är att lägga grunden för en egen regelbunden praktik i att använda naturen för välbefinnande. Det här är alltså inte en workshop där du i första hand lär dig för att ge till dina elever. Det gör du ju ändå varje dag. Det här handlar främst om dig. Ska du orka vara ditt bästa jag dag efter dag behöver du fylla på energi. Här får du några redskap. Inget hindrar naturligtvis att du sedan delar med dig, till dina elever eller resten av världen.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Bosse Rosén

Yrke: Friskvårdsguide

Arbetsplats: Utemeningen.se

Telefon: 0733442162

E-postadress: bosse@utemeningen.se

Webbadress: <https://utemeningen.se>

B 02, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Den gröna tråden...

Sammanfattning:

Ekosystemtjänster, värdegrund, hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande är som en grön tråd i läroplanen. Men hur jobbar vi med dessa delar i skolan? Jag vill ge exempel på hur du enkelt kan genomföra aktiviteter inom dessa delar i läroplanen kopplat till teknik och med de naturorienterande ämnena i fokus.

Målgrupp: F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Carina Brage

Yrke: Biträdande rektor/leg grundskollärare/

Arbetsplats: Ekängens skolor, Linköpings kommun

Telefon: 0708812336

E-postadress: carina.brage@bredband.net

B 03, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Våga bli förundrad! Estetik och LandArt i ett hållbart samhälle

Sammanfattning:

Våga bli förundrad! Estetik och LandArt i ett hållbart samhälle" Att med estetikens hjälp utveckla sin förståelse för naturens möjligheter. Vi vill inspirera till att använda uterummet som ett pedagogiskt rum för lärande. Att arbeta med LandArt är att använda naturens eget material och på så vis belasta vi inte naturen. Vi lämnar konsten i skogen utan ägande och för vem som helst att uppleva den. Utifrån Läroplanen för förskolan kan LandArt hjälpa oss att arbeta med begrepp såsom bl.a. samarbete, empati och respekt för allt levande. Vi lär oss iakttä, skapa sensoriska erfarenheter, konstruera, vara i samspel och relation med naturen och varandra.

Målgrupp: Förskola,

Workshopledare: Anna Eckert

Yrke: Ateljérista

Arbetsplats: Råslätts förskoleområde/ Fiskgjusen

Telefon: 0708786673

E-postadress: anna.eckert@jonkoping.se

Medrepresentatör: Maynor Sandberg

B 04, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Fältundersökning av vattenkvalitet lokalt, med internationell koppling

Sammanfattning:

Med håvar samlar vi vattenlevande organismer som vi med hjälp av "nycklar" bestämmer till ett tiotal organismgrupper. Sammansättningen av organismsamhället ger en tydlig indikation på vattenkvaliteten och ekosystemtjänsten vattenrening i den aktuella vattenmiljön. Vi studerar även vattnets rörelse, färg och transparens, vilket ger ytterligare information om miljön. Metoden är utvecklad i Sydafrika (miniSass) och mindre anpassningar har gjorts för att passa svenska förhållanden. Momentet anknyter till biologi och geografi åk 4-9 genom att det bearbetar vattenkvalitet, ekosystem och biologisk mångfald. Upplägget är en fältstudie där studiens verktyg utgörs av vattenparametrar och vattenorganismer i sitt ekologiska sammanhang. Genom att jämföra med likadana undersökningar i Sydafrika vidgas perspektivet vilket kan tilltala biologi, geografi och naturkunskap på gymnasienivå. I Sydafrika används metoden för kartläggning av vattenkvalitet och vidare för opinionsbildning samt samhällsplanering.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: Mikael Gustafsson

Yrke: Lektor i geovetenskap

Arbetsplats: Högskolan för lärande och kommunikation HLK, vid Jönköping university JU

Telefon: 036101178

E-postadress: mikael.gustafsson@ju.se

Webbadress: www.ju.se

B 05, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

På väg mot en mer hållbar värld

Sammanfattning:

Förskolan Utelek är en I Ur och Skurförskola som arbetar med lärande för hållbar utveckling, där vi värnar om både människan och naturen. Grön flagg med temat hälsa och livsstil går som en grön tråd genom verksamheten. Jag vill inspirera genom att berätta och delge hur vår verksamhet ger barnen en god plattform för sitt fortsatta lärande samt hur vi ger barnen förståelse och en insikt att de har möjligheter att påverka och förändra vår värld till en hållbarare och varmare (känslor) plats.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare,

Workshopledare: *Eva Lunnbäck*

Yrke: Förskollärare och utomhuspedagog

Arbetsplats: Förskolan Utelek en I ur och Skurförskola i Linköping

Telefon: 0706078914

E-postadress: Eva.Lunnback@gmail.com

B 06, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Utomhusprogrammering

Sammanfattning:

Vi visar hur man kan arbeta med programmering utomhus för nybörjare. Vi går igenom grundläggande begrepp inom programmering. Med enkla hjälpmedel som pilkort, hopprep och naturmaterial testas vi olika övningar kopplade till läroplanen.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Fritidslärare,

Workshopledare: *Lovisa Bjelkvik*

Yrke: Lärare

Arbetsplats: Jönköpings kommun, Upptech

Telefon: 036106016

E-postadress: lovisa.bjelkvik@jonkoping.se

Medrepresentatör: *Ulrika Franke*

B 07, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Ryggsäcken

Sammanfattning:

"Skolskogs-ryggsäcken" är fylld med övningar och material för lektioner i skogen. Du får testa alla övningar i praktiken för att vara redo att genomföra dem med dina elever. Övningarna tar upp bland annat ekologi, matematik, språk, samarbete och skogens roll i samhället. Välkommen till en workshop med kunskap och lek i en skön blandning. Läs mer om ryggsäcken här: www.skogeniskolan.se/laromedel/laromedel/skolskogsryggsack

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Fritidslärare,

Workshopledare: Daniel Thorell

Yrke: Biolog/Skogskonsulent

Arbetsplats: Skogsstyrelsen sedan 2004. Arbetsuppgifter: - Skogen i Skolan (det är inom denna roll jag är workshopledare) - Projektledare WAMBAF (internationellt projekt om skogsbruk och vatten i Östersjöregionen) Mina tidigare arbetsuppgifter på Skogsstyrelsen: Rådgivning till skogsägare, handläggning av avverkingar, bildande av biotopskydd, nyckelbiotopsinventering och andra internationella projekt.

Telefon: 0705596813

E-postadress: daniel.thorell@skogsstyrelsen.se

Webbadress: www.skogeniskolan.se/region/vastra-gotaland samt www.skogsstyrelsen.se

B 08, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Ekosystemtjänster

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Ekosystemtjänster i planering och pedagogik

Sammanfattning:

Jönköpings kommun anordnar en workshop som är inriktad på ekosystemtjänster och nyttorna (för människan) med naturen. Vi vill utforska vilka ekosystemtjänster som finns på en eller några platser. Vilka finns det på dessa platser? Vad har vi för nytta av dem? Vad kan vi göra för att behålla och förstärka dem? Hur kan vi arbeta med stadsplaneringen för att ta tillvara ekosystemtjänster? Kan vi skapa nya? Dessa frågor kommer vi att arbeta med under workshopen. Platsen blir en naturmiljö, park eller ett grönområde.

Målgrupp: Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: Dag Fredriksson

Yrke: Kommunekolog

Arbetsplats: Stadsbyggnadskontoret (Översiktlig planering), Jönköpings kommun

Telefon: 036105242

E-postadress: dag.fredriksson@jonkoping.se

Webbadress: www.jonkoping.se

Medrepresentatör: Åsa Lindblom

B 09, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Låt tystnaden tala -en tyst workshop

Sammanfattning:

Längtar du efter återhämtning tillsammans med dina elever mellan varven? Skogen fungerar som välbehövligt miljöombyte för både kropp och knopp – perfekta förutsättningar för långsiktigt lärande. Tillsammans undersöker vi ekosystemets hälsofrämjande effekter genom att utforska skogen under tystnad. Vår vardag kantas ofta av hög ljudnivå, stress och ständig uppkoppling. Skogen har en lugnande effekt och väcker våra sinnen till liv. Genom sinnliga övningar upplever vi skogen genom såväl rörelseglädje som avkoppling. Workshopen avslutas med reflektion. Hur påverkas vi av tystnad? Hur påverkar tystnaden barngruppen? Vad händer med de barn som vanligtvis är tystlåtna? Workshopen presenteras av Skogshjältarna, Friluftsrämjandets erbjudande till årskurs F-3. Skogshjältarna är nära knutet till både läroplanen och Barnkonventionen. Skogshjältarna främjar elevernas hälsa; skapar trygghet och kunskap om naturen; stärker elevernas rättigheter samt fördjupar lärandet och ökar måluppfyllelsen.

Målgrupp: F-åk3, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Fritidslärare,

Workshopledare: Lina Lagström

Yrke: Projektledare Skogshjältarna

Arbetsplats: Friluftsrämjandet Riks

Telefon: 0721476787

E-postadress: lina.lagstrom@friluftsrämjandet.se

Webbadress: www.friluftsrämjandet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/skogshjaltarna/

Medrepresentatör: Sofia Nordwall

B 10, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Mossans mystik, upptäck skogens korallrev!

Sammanfattning:

Naturen är full av miniatyrvärldar och mönster, vissa lättare att upptäcka än andra. Vi djupdyker med lupp i mossan och kastar oss upp bland trädkronor på jakt efter organiska och geometriska former. Med hjälp av Skogsmulles lustfyllda pedagogik synliggör vi naturen och tränar grundläggande begrepp som färg, form och storlek. Friluftsrämjandets unika pedagogik bygger på att låta varje barn vara barn och uppleva med alla sinnen. I kontrast till den digitala världen som många barn är väl förtrogna med i tidig ålder, vill vi slå ett slag för alla de världar som finns att utforska i skogen. Workshopen presenteras av Skogsmulle i Förskolan, som tillsammans med I Ur och Skur är ett av Friluftsrämjandets erbjudande till förskolor. Skogsmulle i Förskolan är nära knutet till läroplanen.

Målgrupp: Förskola, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare,

Workshopledare: Sofia Nordwall

Yrke: Verksamhetsutvecklare

Arbetsplats: Friluftsrämjandet Region Mälardalen

Telefon: 0708748443

E-postadress: sofia.nordwall@friluftsrämjandet.se

Webbadress: www.friluftsrämjandet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/skogsmulle/

Medrepresentatör: Tina Grill Darin, Mikael Ollgren

B 11, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Förskolebussens rika möjligheter till utomhuspedagogik

Sammanfattning:

Vi visar möjligheterna med att ha en mobil förskoleverksamhet. Med hjälp av förskolebussen vistas vi och använder oss av naturens alla möjligheter för att arbeta med undervisning i förskolan utifrån Lpfö 18. Tillsammans åker vi med bussen till en förutbestämd plats där vi utforskar naturen.

Målgrupp: Förskola, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Landskapsarkitekter/planerare,

Workshopledare: Jennie Sandahl

Yrke: Förskollärare

Arbetsplats: Förskolebussverksamheten i Jönköpings kommun.

Telefon: 036103060

E-postadress: jennie.sandahl@jonkoping.se

Medrepresentatör: Hanna Bergström, Ann Stolsner

B 12, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Utomhuspedagogiken skapar en ”ekodukt”

Sammanfattning:

Du kommer att få prova på olika utomhuspedagogiska aktiviteter som binder ihop växt- och djurliv i naturen med språk- och matematiklärande. Jönköping University och Naturskolan på Upptech i Jönköpings kommun har tagit fram utomhuspedagogiska lådor som bland annat innehåller ett orddraperi, en rimbros, en geometribana och den magiska matematikmattan. Ett material som kan användas både på den asfalterade förskole- och skolgården och i skolskogen.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Fritidslärare,

Workshopledare: Maria Hammarsten

Yrke: Universitetsadjunkt i pedagogik

Arbetsplats: Jönköping University

Telefon: 0739101534

E-postadress: maria.hammarsten@ju.se

B 13, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Hitta ekosystemtjänster

Sammanfattning:

Vi ger oss av på en kort ekosystemvandring, in i naturen, och upplever en speciell plats med alla sinnen. Vad finns det här? Finns det något som är nyttigt på den här platsen? För oss, eller för något annat? Vi löser uppdrag på platsen, och finner olika slags ekosystemtjänster i naturen som samlas till en minitställning och presenteras av deltagarna.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet,

Workshopledare: Malin Granlund Feldt

Yrke: Naturvägledare

Arbetsplats: Naturum Tåkern, Länsstyrelsen Östergötland

Telefon: 0702242069

E-postadress: malin.granlund-feldt@lansstyrelsen.se

Webbadress: www.naturumtakern.se

B 14, dag 1, kl 15:20 – 17:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Thinking, feeling and willing the future

Sammanfattning:

The participants in this outdoor workshop will meet the subject matter using their head, heart, and hands in a visceral, energetic and playful manner meeting and relating to each other in new and unusual ways. We will use games, physical exercises, and other processes as a way of exploring the themes holistically whilst finding meaningful ways to interact with the outdoor spaces that we find ourselves in. The group will be asked to revisit their own childhood experiences of the natural world, and with the insights gained, to dream methods of learning and experiencing that nurture both people and planet. Participants will be invited to feel and express in creative ways some of their triumphs, challenges, and fears in this time of global political, social and environmental crisis. Many of the workshop games and processes we will use are adaptable and transferable, therefore useful for all educators and facilitators.

Workshopen är på engelska.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Naturum/friluftsmuseer, Fritidslärare,

Workshopledare: Jo Clark

Yrke: Land-based Educator, consultant, and Farmer

Arbetsplats: facilitator and director of On the Hill Oxen Park farm, Lower Ashton, Exeter, Devon, Ex6 7QW. UK

Telefon: 447860829098

E-postadress: jo@onthehill.camp

Webbadress: www.onthehill.camp

B 15, dag 1, kl 15:20 – 17:30, delvis inomhus

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Lärprocessen i klassrum utan tak

Sammanfattning:

När klassrummet flyttar ut förändras samspelet både mellan barnen och mellan barnen och de vuxna. Hur ser denna utomhuslogik ut? Vad innebär det för barnens lärande? Vad innebär det för lärarrollen? Kan man verkligen springa omkring och lära sig saker samtidigt? Filmsekvenser från utomhusundervisning på skolgårdar används som startpunkt för diskussion.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: Fredrika Mårtensson

Yrke: Lektor

Arbetsplats: Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Telefon: 0046727402262

E-postadress: fredrika.martensson@slu.se

Webbadress: www.slu.se/institutioner/arbetsvetenskap-ekonomi-miljopsykologi/personal/

Medrepresentatör: Emilia Fägerstam

B 16, dag 1, kl 15:20 – 17:30, delvis inomhus

Ekosystemtjänster

Planering och samverkan

Miljö och hälsa

Att tydliggöra ekosystemtjänsternas mångfald och livsviktiga funktioner genom samverkan

Sammanfattning:

Vi utforskar och söker ett sätt att arbeta med plan- och utvecklingsarbete i olika sammanhang där ekosystemtjänster ständigt finns med som en naturlig parameter. Detta gör vi genom att på olika plan och på olika sätt sprida kunskap om ekosystemtjänsternas stora mångfald och livsviktiga funktioner. I ett medskapande arbetssätt utforskar vi vilken eller vilka tjänster som berör enskilda delar i ett projekt. Vår målsättning är att i ett tidigt skede skapa samverkan mellan berörda parter i ett projekt och på så sätt öppna för parallellt utvecklingsarbete mot en gemensam målbild där fokus ligger på naturens villkor och våra planetära gränser. Vi arbetar involverande med personer från det kommunala planarbetet och styrning till personer som driver drift och skötsel av våra gemensamma intressen.

Målgrupp: Förskola, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Landskapsarkitekter/planerare,

Workshopledare: Elisabeth Jörgensen

Yrke: Stadsträdgårdsmästare

Arbetsplats: Eksjö kommun Samhällsbyggnadssektorn

Telefon: 038136175

E-postadress: elisabeth.jorgensen@ekjso.se

Medrepresentatör: Maria Lagneby och Anna Josephson

B 17, dag 1, kl 15:20 – 17:30, delvis inomhus

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Utomhuspedagogik för metoder och dialog i stadsplanering

Sammanfattning:

I denna workshop kommer ni att få konkreta exempel på hur samspelet mellan utomhuspedagogik och stadsplanering kan fungera. Vi vill bjuda in er till dialog och utbyte, och ge exempel på hur vi i Helsingborgs stad arbetar med att utveckla staden genom en kombination av pedagogik och stadsplanering. Inom Stadsbyggnadsförvaltningen i Helsingborgs stad samarbetar flera yrkeskategorier mot samma mål: miljöpedagoger, naturvårdare, översiktsplanerare, ekologer och miljövetare för att utveckla dialogen med medborgarna. Varmt välkomna till den här workshopen för att utveckla dialogmetoder utifrån stadens ekosystemtjänster!

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning,

Workshopledare: *Caroline Sjunner*

Yrke: Miljöpedagog

Arbetsplats: Miljöverkstaden Helsingborg

Telefon: 070-894 58 12

E-postadress: caroline.sjunner@helsingborg.se

Webbadress: <https://miljoverkstaden.helsingborg.se/>

B 18, dag 1, kl 15:20 – 17:30, delvis inomhus

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Kraften och potentialen i Gröna skolgårdar

Sammanfattning:

Offentliga och privata fastighetsägare till skolor och förskolor är bland de största markägarna i nästan varje kommun över hela Sverige och runt om i världen. Arbetet med Gröna skolgårdar har kraften och potentialen att väva samman idéer kring urban hållbarhet och ekologisk design med lärande och känsla av plats. I ett storskaligt perspektiv har Gröna skolgårdar kraft och potential att ge: Tillgång till natur, ekosystemtjänster och hållbar infrastruktur, förbättrad undervisning och lärmiljöer, hälsa och välbefinnande samt samhällsengagemang. I denna workshop ska jag berätta om mitt mångåriga engagemang i att utveckla Gröna skolgårdar i Lunds kommun. Du får höra om hur vi tänkte från början och hur vi tänker nu.

Förvaltningsövergripande samarbete – svårt men nödvändigt. Jag presenterar också kommunens nya riktlinjer för skol- och förskolegårdar. Förhoppningsvis kan vi testa verktyget på någon skolgård i Jönköping. Och så vill jag så klart även komma in på mitt favoritområde: rädslan för risker!

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Landskapsarkitekter/planerare, Fritidslärare,

Workshopledare: *Anders Wånge Kjellsson*

Yrke: Naturskolechef

Arbetsplats: Naturskolan i Lund

Telefon: 0702104530

E-postadress: anders.kjellsson@lund.se

Webbadress: www.lund.se/naturskolan

B 19, dag 1, kl 15:20 – 17:30, delvis inomhus

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Faciliteter i naturen i samverkan

Sammanfattning:

Hur gör man när det krånglar till sig? Samverkar! Flera parter arbetade för att göra Gruvgården i Taberg till en mötes- och rastplats. Vid Gruvgården passerar tre vandringsleder, kommunala Naturskolan har verksamhet, guidningar sker i gruvan (där det även finns fladdermöss) och det är tätortsnära natur. Det är privatägd mark, kommunal mark, naturvårdsverkets mark som är ett naturreservat, dessutom löper järnväg och en å parallellt. Vi vill berätta om vår samverkan för att slutligen nå målet: en mötesplats i naturen med faciliteter.

Målgrupp: Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Föreningslivet, Friluftslivet, Politiker,

Workshopledare: *Lena Claésson*

Yrke: Projektledare

Arbetsplats: Stadsbyggnadskontoret Jönköpings kommun

Telefon: 036105708

E-postadress: lena.claesson@jonkoping.se

Webbadress: www.jonkoping.se

Medpresentatör: *Sabine Lind*

Dag 2

Fredag 30 augusti

Workshop C 01 – C 19

Kl 10:15 – 12:15

Workshop D 01 – D 18

Kl 13:20 – 15:30

Dag 2, workshop C 01 – C 19, kl 10:15 – 12:15

C 01, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Bin - viktiga superhjältar!

Sammanfattning:

I naturen har bina ingen biroll, tvärtom spelar de en av huvudrollerna på vår planet. Honungsbin ingår i gruppen av de viktigaste pollinatörerna i Sverige och vi människor är beroende av att detta komplicerade ekosystem fungerar. Hur skulle vi få frukt till vår fruktstund om inte bina fanns? Utan pollinatörer - inga blommor, ingen frukt och inget grönt! Många barn är rädda för allt som surrar i naturen, detta vill vi ändra på. Vi vill visa hur man kan ge förskolebarn och elever kunskap och en relation till bin genom att ge dem förståelse för hur livet i bikupan fungerar. Vi vill på detta sätt lära dem hur viktiga bin är för oss människor. Sådant vi känner till och har en relation till, är vi också mer rädda om. Följ med oss på en spännande resa genom året i bikupan. På plats i naturen upplever vi med alla våra sinnen och lär oss på olika sätt, hur det faktiskt är att vara ett litet bi med stora utmaningar.

Målgrupp: Förskola, F-åk3,

Workshopledare: Jeanette Sturedahl

Yrke: Förskollärare

Arbetsplats: Broaryds förskola år 3-6.

Telefon: 037182724

E-postadress: Jeanette.sturedahl@edu.gislaved.se

Medrepresentatör: Eva Sveningsson

C 02, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster? Vad är det och hur rör det mig?

Sammanfattning:

Denna workshop är en grundkurs i ekosystemtjänster för dig som vill vet mer. Fokus ligger på tillämpning i praktiken, där du får med dig en fördjupad kunskap om vad ekosystemtjänster är och varför de är så superviktiga.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Landskapsarkitekter/planerare,

Workshopledare: Linda Hassel

Yrke: Projektledare

Arbetsplats: Länsstyrelsen i Jönköpings län

Telefon: 0102236374

E-postadress: linda.hassel@lansstyrelsen.se

Webbadress: www.lansstyrelsen.se/

Medrepresentatör: Sandra Westerström

C 03, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Hitta Vilse

Sammanfattning:

Hitta Vilse ger en god grund för trygg och säker utevistelse även i mindre trygga situationer. Lekfulla aktiviteter på tre teman ger barnet egna resurser vid en eventuell vilsesituation: krama ett träd, hålla värmen, synas och höras. Civilförsvarsförbundet ger dig en upplevelsebaserad inblick i hur arbetet med *Hitta Vilse* kan gå till.

Målgrupp: F-åk3, Fritidslärare,

Workshopledare: Åsa Hagelberg

Yrke: Nationell samordnare

Arbetsplats: Civilförsvarsförbundet

Telefon: 0733344472

E-postadress: asa.hagelberg@civil.se

Medrepresentatör: Carina Wiro

C 04, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Papper av svamp

Sammanfattning:

En kunskapsupplevelse där du får lära dig göra ett handgjort papper med personlig skönhet av skogens tickor. Under arbetet reflekterar vi kring den naturliga rörelsepromenaden, allemansrätten, hållbara skogar, svampars livscykel och anpassningar, samt vilka vanliga arter av tickor som ger lämpligt råmaterial. Vi bereder svampen till en pappersmassa för att med hantverksteknik göra en färdig produkt. Papprets långa historia och mångfacetterade användningsområden berörs, samt dagens källsortering och återvinning när penslar och färg får smycka det egna pappret. En aktivitet som tar till vara upplevelsen, nyfikenheten och kreativiteten hos deltagaren.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Fritidslärare,

Workshopledare: Birgitta Sähke

Yrke: Naturpedagog

Arbetsplats: Hunnebergs naturskola Stiftelsen Bergagården Hunneberg 129 468 31 Vargön

Telefon: 0521223770

E-postadress: birgitta@hunnebergsnaturskola.se

Webbadress: www.hunnebergsnaturskola.se

C 05, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Digitala verktyg: stöd till utomhusbaserat lärande

Sammanfattning:

I denna workshop visar vi hur det kan skapas positiva upplevelser i naturen genom lärorika och roliga quiz, skattjakter, specialuppdrag och andra fysiska utmaningar. Här tillåts du vara kreativ när vi tillsammans skapar en eller flera digitala utomhusaktiviteter. Systemet som vi kommer arbeta med använder sig av QR-koder. Dessa kan sättas upp permanent eller tillfälligt i en park, naturområde eller vandringsled så länge det finns tillgång till mobilt bredband. En grupp QR-koder kan ge deltagarna tillgång till ett flertal olika quiz och aktiviteter. Ta gärna med laptop och mobil till workshopen.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Carter Arnold

Yrke: Lärare

Arbetsplats: Junedalskolan, Jönköpings Kommun. Driver Rowing Nation AB som bl.a. utvecklar digitala verktyg med syfte att kombinera kunskap och fysisk aktivitet.

Telefon: 0708321496

E-postadress: james.carter.arnold@gmail.com

Medrepresentatör: Mari Hafström Arnold

C 06, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Våga lära ute (Sv/SO/Eng)

Sammanfattning:

På Adelövs friskola jobbar vi med utomhuspedagogik en dag i veckan, året runt. Vi ser undervisningen ”våga lära ute” som en naturlig del av undervisningen. Detta är en praktisk workshop där du får delta i varierande övningar inom Eng/Sv/SO som utgår ifrån målen i läroplanen. Vi ger dig konkreta tips och idéer på lektionsinnehåll som du kan använda redan imorgon. Du får även tips och idéer på hur man planerar inför att ”våga lära ute”. Vi vill inspirera dig att våga ta steget ut och se alla fördelar utomhuspedagogiken ger i jämförelse med den traditionella undervisningen men också hur den kopplas ihop med traditionell undervisning.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: Linda Isaksson

Yrke: Lärare

Arbetsplats: Adelövs friskola

Telefon: 014070016

E-postadress: linda@adelovsfriskola.se

C 07, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Att lära in ute om det gröna

Sammanfattning:

Med naturen som arena och med utomhuspedagogiska metoder undersöker vi fotosyntesen och biologisk mångfald. Ni får chansen att prova övningar och lekar som bidrar till inspiration och aktivt lärande i olika åldrar. Vi delar med oss av övningar som passar på skolgården såväl som i skogen. Allt går att koppla till syfte och mål i läroplanen.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Lärarutbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: Hanna Heurlin

Yrke: Utomhuspedagog

Arbetsplats: Naturskoleföreningen

Telefon: 0702219908

E-postadress: hanna.heurlin@naturskola.se

Webbadress: www.naturskola.se

Medrepresentatör: Katarina Larsson

C 08, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Naturmaterial tillsammans med rest- och spillmaterial i förgängligt och kreativt skapande utomhus

Sammanfattning:

På ReMida används rest-och spillmaterial från företag som ett pedagogiskt material tillsammans med barn och elever. Vi tänker att återbruksmaterial lockar till kreativitet och modet att tänka utanför ramar och mallar. Ett material som inte står för rätt eller fel utan för ett ständigt nytänkande och lekfullt skapande. ReMida erbjuder mycket material som ursprungligen inte är tänkt för barn, men som däremot får barn att tänka. Vi tänker att naturmaterial har liknande egenskaper. Genom att kombinera material från naturen med rest- och spillmaterial och även färg och lera kan nya kreativa möjligheter för lärande uppstå utomhus. Vi använder materialen på sätt som gör att de går att använda om och om igen. Vi tänker att arbete med rest- och spillmaterial är både självklart och nödvändigt för en hållbarare framtid. Det handlar om att både ta tillvara på det vi redan har runt omkring oss, istället för att producera nytt, och att få chansen att bli mer kreativ genom att inte använda t.ex. ”färdiga leksaker”. I denna workshop kommer vi att kombinera rest-och spillmaterial med naturmaterial och även skapande material som lera för ”förgängligt skapande”.

Målgrupp: Förskola, F-åk3,

Workshopledare: Kerstin Nordenstam

Yrke: Pedagogista-förskollärare-NTutvecklare

Arbetsplats: ReMida Vaggeryd - ett kreativt återanvändningscenter

Telefon: 0703470758

E-postadress: kerstin.nordenstam@vaggeryd.se

Webbadress: www.vaggeryd.se/utbildning-och-barnomsorg/remida.html

Medrepresentatör: Ingegerd Almgren (Ateljerista)

C 09, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Backatorpsskolans Naturskola

Sammanfattning:

På Backatorpsskolan startades ett spännande projekt hösten 2016. Vi ställde oss frågan; Hur kan man skapa likvärdighet på en skola så att alla klasser regelbundet har återkommande utomhuslektioner för ökad måluppfyllelse? För att främja utomhuspedagogiken beslutade ledning och personal att ha en utomhuspedagogisk resurs på halvtid under skoltid och som en del av fritidseftermiddagen. Detta har gett möjlighet för alla arbetslag att disponera utomhuspedagogens tid samt planera för detta. Sedan detta läsar arbetar utomhuspedagogen med nästan alla klasser på skolan. Personalen har tillsammans arbetat upp en grundstruktur för hur utomhuslektionerna kan se ut. Under våren 2017 projekterade vi en ny skolskogsplats med ett vindskydd, sittbänkar, grillplats och arbetsplatser i skogen. Tillsammans med Göteborgs kommun förbereddes material och under vintern 2018 byggdes det hela upp, med våra härdiga 4:e klassare, vår utomhuspedagog samt vaktmästare. Under workshopen får du veta mer om upplägget på Backatorpsskolan samt praktiskt genomföra en årstidsanpassad utomhuslektion med skolans utomhuspedagog.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärautbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Johan Byström

Yrke: Utomhuspedagog/fritidspedagog

Arbetsplats: Backatorpsskolan, Båtsman Kapers Gata 5, 422 57 Hisings Backa

Telefon: 0313858201

E-postadress: johanb@backatorpsskolan.se

Webbadress: www.backatorpsskolan.se

C 10, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Utomhuspedagogik och digitala verktyg - för ökad delaktighet

Sammanfattning:

Under den här workshopen får du testa hur utomhuspedagogik tillsammans med digitala verktyg kan öka elevernas delaktighet och inflytande i ett ämnesövergripande arbetssätt för olika åldrar med ett speciellt fokus på ekosystemtjänster. Utöver detta får du tips på hur ett utomhuspedagogiskt arbetssätt ökar den fysiska aktiviteten på ett sätt som främjar lärande och måluppfyllelse.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Lärautbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: Clara Höglund

Yrke: Förstelärare

Arbetsplats: Brattåsskolan i Källered

Telefon: 0761424864

E-postadress: clara.hoglund@molndal.se

C 11, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Lära genom att göra - elever, djur och smittskydd

Sammanfattning:

Besök på gårdar med djur är ofta mycket uppskattat och ger unika möjligheter till upplevelsebaserat lärande om både djur och natur. Workshopen syftar till att öka deltagarnas kunskap om vad som är viktigt att tänka på kring hygien och smittskydd när grupper med barn och unga träffar djur. Vi utgår från ett "One Health"-perspektiv, vilket gör att kunskapen också kan appliceras i många andra samhällssituationer. Informationen presenteras genom olika praktiska övningar och fungerar som konkreta tips på verktyg och elevövningar som kan användas i både inomhus- och utomhusmiljö. Materialet som används är framtaget i ett treårigt samarbetsprojekt mellan Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och Riksförbundet Sveriges 4H. Vissa delar av materialet är digitalt, och vissa delar finns även inläst och/eller översatt till engelska, dari, somaliska, tigrinja och arabiska.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Annika Hemingstam

Yrke: Naturbrukslärare, djursjukskötare

Arbetsplats: Naturbruksgymnasium, samt ledare i 4H

Telefon: 070290050

E-postadress: annika.hemingstam@4h.se

Medrepresentatör: Karin Artursson

C 12, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Utvecklas utomhus - skapa förutsättningar för lärande

Sammanfattning:

Att vistas utomhus hjälper oss att utveckla vår motorik och vår "rörelsekompetens". I denna workshop vill vi tydliggöra hur "rörelsekompetens" och motorisk förmåga kan skapa bättre förutsättningar för hälsa, social gemenskap och lärande - och på så sätt öka målpuffyllelsen i skolan. Grunden för arbetet är tillgänglig utbildning - alla ska nå sin fulla potential.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Fritidslärare, Politiker,

Workshopledare: Maja Björkeback

Yrke: Projektledare

Arbetsplats: Utbildningsförvaltningen, Jönköpings kommun

Telefon: 0722375183

E-postadress: maja.bjorkeback@jonkoping.se

Webbadress: www.jonkoping.se

Medrepresentatör: Alexandra Johansson Markovic

C 13, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Vårt expanderande uterum

Sammanfattning:

Vi vill synliggöra hur vi med hjälp av våra kompiscyklar (elcyklar/lastcyklar) får möjlighet att utforska de olika uterum som vi annars inte har möjlighet att nå. Uterummen är viktiga platser i vårt gemensamma tema om hållbar framtid. Vi bedriver en stor del av vår verksamhet i vår närmiljö bl.a. i skogen där vi kan vara under en längre tid. Ibland tar vi med mat eller tillagar den själva. Vi arbetar gemensamt med detta i hela huset med åldrar från ett till fem år.

Målgrupp: Förskola,

Workshopledare: *Christina Segerlind*

Yrke: Förskollärare

Arbetsplats: Backamo fsk

Telefon: 036102795

E-postadress: christina.segerlind@jonkoping.se

Medrepresentatör: *Sussie Rajala*

C 14, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Väsenvandring - sagor och berättande i naturmiljö

Sammanfattning:

Vi vill visa på berättandets magiska kraft med naturen som en inspirerande arena. Genom fantasi och berättelser fångar du barnens engagemang och intresse. Berättelser är ett underskattat pedagogiskt verktyg som vi lär oss mer om under denna workshop. Du kommer att få gå en väsenvandring, lära dig mer om skogens olika väsen samt tillverka ett eget väsen som start på ditt väsenarbete.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Naturum/friluftsmuseer, Fritidslärare,

Workshopledare: *Sofia Bergner*

Yrke: Förskolechef

Arbetsplats: I Ur och Skur Spetsbergen

Telefon: 0735958095

E-postadress: sofia.bergner@iurochskur.se

Webbadress: www.iurochskur.se

C 15, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Utomhuspedagogik

Att lära sig läsa landskap i språk och naturvetenskap

Sammanfattning:

Denna workshop är en ögonöppnare för undervisning och lärande i växelverkan mellan inomhus och utomhus med fokus på didaktiska frågeställningar, där kroppen sätter tanken i rörelse – genom handlingsburen kunskap. Exempel kommer att ges på undervisningsupplägg utifrån klassrum med himlen som tak och jorden som golv – vilande på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: *Anders Szczepanski*

Yrke: University lecturer

Arbetsplats: Linköpings Universitet

Telefon: 4613281991

E-postadress: anders.szczepanski@liu.se

Webbadress: www.lu.se/ikk/ncu

Medrepresentatör: *Eva Kätting*

C 16, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Att stärka ekosystemtjänster på skolgårdar: mini-skogsträdgård, biokol och hönor

Sammanfattning:

Syftet med denna workshop är att visa hur enkla medel ger en inspirerande utomhusmiljö som kan användas i skolans och förskolans verksamhet och samtidigt stärka ett flertal ekosystemtjänster. Deltagarna kommer att få prova praktiska övningar som bland annat gynnar biologisk mångfald, kolinbindning och lärande samt få inblick i hur miniskogsträdgårdar kan anläggas, vilka växter som är lämpliga och hur hönor kan inkluderas i skolans verksamhet. Vi kommer också att behandla olika utmaningar som kan behöva hanteras. Deltagare kommer att få ta del av slutsatser från forskningsprojekt om mångfunktionella utomhusmiljöer för stärkta ekosystemtjänster i staden. Förskolepersonal, forskare och barn bidrar i presentationerna. Workshopen kommer vara belägen på Gethagens förskola i Öxnehaga. En buss kommer att ta deltagarna dit.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: *Tobias Samuelsson*

Yrke: Professor

Arbetsplats: Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping University

Telefon: 036101952

E-postadress: tobias.samuelsson@ju.se

Medrepresentatörer: *Anna Gidlund, Johan Sandberg, Ellen Almers, Per Askerlund, Robert Lecusay, Sofia Kjellström, Stefan Lundvall och förskolebarn*

C 17, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Träd för kropp och själ

Sammanfattning:

Kom och upplev hur en kan använda sig av träd i undervisningen när det gäller olika delar av ekosystemtjänsterna. Träd är inte bara till för att vi ska tjäna pengar på virke utan de är även viktiga för hur vi människor mår, hur djuren klarar sig och hur förändringar av klimatet kan dämpas och hjälpa klotet till en bättre miljö. Hur fungerar egentligen ett träd? Hur bidrar träd till den biologiska mångfalden? På vilket sätt? Många frågor...! Det blir inte bara svar under workshopen utan vi kommer även tillsammans att fundera och reflektera kring träd och deras olika betydelser inom ekonomi, kultur och ekologi.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Lärarutbildare, Elevhälsa, Landskapsarkitekter/planerare, Fritidslärare,

Workshopledare: Anna Ekblad

Yrke: Naturskolepedagog

Arbetsplats: Naturskolan i Lund

Telefon: 0730683348

E-postadress: anna.ekblad@lund.se

Webbadress: www.lund.se/naturskolan

C 18, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Kolets kretslopp

Sammanfattning:

Falu Naturskola har varit med och utvecklat utomhuspedagogik i Sverige under 30 år. I den här workshopen går vi igenom kolets kretslopp via utomhusövningar som konkretiserar olika naturprocesser. Vi laborerar med växter, bajs, nedbrytning, jord, mat och inte minst eld. Vad är kol? Var kommer det ifrån och varför är det livsviktigt för allting på jorden? Vi utlovar massor med energi och att ingenting försvinner!

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet,

Workshopledare: Anders Sjöberg

Yrke: utomhuspedagog

Arbetsplats: Falu Naturskola

Telefon: 02386110

E-postadress: anders.sjoberg@falun.se

Webbadress: www.falun.se/naturskola

Medrepresentatör: Gordon Eadie

C 19, dag 2, kl 10:15 – 12:15

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Närmiljöns möjligheter till utomhuspedagogik

Sammanfattning:

Under denna workshop vill vi inspirera dig till lärande genom enkla praktiska övningar i skolans närmiljö där alla ämnen kan kopplas till Lgr 11 under temat: "Vatten – ett evigt kretslopp och tillfälligt lån". Under aktiviteten kommer vi visa aktiviteter för att lära och förstå molekylära, kretslopp, vattenanvändning, rening, ekosystem i havet och mycket mer däremellan. Vi bjuder på en buffé av aktiviteter du lätt anpassar och genomför i din närmiljö med din elevgrupp. Vi vill genom våra undervisningsupplägg slå ett slag för multifunktionell pedagogisk markanvändning med golfanläggningen som arena för undervisning och lärande utomhus. För en försmak av projektet finns en film på Youtube.

www.youtube.com/watch?v=6a1pbDcmQpg

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Fritidslärare,

Workshopledare: Anna Cervin

Yrke: Speciallärare 1-6

Arbetsplats: Blåklintskolan i Mjölby Kommun

Telefon: 0705884383

E-postadress: anna.cervin@telia.com

Medpresentatör: Britta Brügge

Dag 2, workshop D 01 – D 18, kl 13:20 – 15:30

D 01, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Bin - viktiga superhjältar!

Sammanfattning:

I naturen har bina ingen biroll, tvärtom spelar de en av huvudrollerna på vår planet. Honungsbin ingår i gruppen av de viktigaste pollinatörerna i Sverige och vi människor är beroende av att detta komplicerade ekosystem fungerar. Hur skulle vi få frukt till vår fruktstund om inte bina fanns? Utan pollinatörer - inga blommor, ingen frukt och inget grönt! Många barn är rädda för allt som surrar i naturen, detta vill vi ändra på. Vi vill visa hur man kan ge förskolebarn och elever kunskap och en relation till bin genom att ge dem förståelse för hur livet i bikupan fungerar. Vi vill på detta sätt lära dem hur viktiga bin är för oss människor. Sådant vi känner till och har en relation till, är vi också mer rädda om. Följ med oss på en spännande resa genom året i bikupan. På plats i naturen upplever vi med alla våra sinnen och lär oss på olika sätt, hur det faktiskt är att vara ett litet bi med stora utmaningar.

Målgrupp: Förskola, F-åk3,

Workshopledare: Jeanette Sturedahl

Yrke: Förskollärare

Arbetsplats: Broaryds förskola år 3-6.

Telefon: 037182724

E-postadress: Jeanette.sturedahl@edu.gislaved.se

Medrepresentatör: Eva Sveningsson

D 02, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster? Vad är det och hur rör det mig?

Sammanfattning:

Denna workshop är en grundkurs i ekosystemtjänster för dig som vill vet mer. Fokus ligger på tillämpning i praktiken, där du får med dig en fördjupad kunskap om vad ekosystemtjänster är och varför de är så superviktiga.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Landskapsarkitekter/planerare,

Workshopledare: Linda Hassel

Yrke: Projektledare

Arbetsplats: Länsstyrelsen i Jönköpings län

Telefon: 0102236374

E-postadress: linda.hassel@lansstyrelsen.se

Webbadress: www.lansstyrelsen.se/

Medrepresentatör: Sandra Westerström

D 03, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Hitta Vilse

Sammanfattning:

Hitta Vilse ger en god grund för trygg och säker utevistelse även i mindre trygga situationer. Lekfulla aktiviteter på tre teman ger barnet egna resurser vid en eventuell vilsesituation: krama ett träd, hålla värmen, synas och höras. Civilförsvarsförbundet ger dig en upplevelsebaserad inblick i hur arbetet med *Hitta Vilse* kan gå till.

Målgrupp: F-åk3, Fritidslärare,

Workshopledare: Åsa Hagelberg

Yrke: Nationell samordnare

Arbetsplats: Civilförsvarsförbundet

Telefon: 0733344472

E-postadress: asa.hagelberg@civil.se

Medrepresentatör: Carina Wiro

D 04, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Papper av svamp

Sammanfattning:

En kunskapsupplevelse där du får lära dig göra ett handgjort papper med personlig skönhet av skogens tickor. Under arbetet reflekterar vi kring den naturliga rörelsepromenaden, allemansrätten, hållbara skogar, svampars livscykel och anpassningar, samt vilka vanliga arter av tickor som ger lämpligt råmaterial. Vi bereder svampen till en pappersmassa för att med hantverksteknik göra en färdig produkt. Papprets långa historia och mångfacetterade användningsområden berörs, samt dagens källsortering och återvinning när penslar och färg får smycka det egna pappret. En aktivitet som tar till vara upplevelsen, nyfikenheten och kreativiteten hos deltagaren.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Fritidslärare,

Workshopledare: Birgitta Sähke

Yrke: Naturpedagog

Arbetsplats: Hunnebergs naturskola Stiftelsen Bergagården Hunneberg 129 468 31 Vargön

Telefon: 0521223770

E-postadress: birgitta@hunnebergsnaturskola.se

Webbadress: www.hunnebergsnaturskola.se

D 05, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Digitala verktyg: stöd till utomhusbaserat lärande

Sammanfattning:

I denna workshop visar vi hur det kan skapas positiva upplevelser i naturen genom lärorika och roliga quiz, skattjakter, specialuppdrag och andra fysiska utmaningar. Här tillåts du vara kreativ när vi tillsammans skapar en eller flera digitala utomhusaktiviteter. Systemet som vi kommer arbeta med använder sig av QR-koder. Dessa kan sättas upp permanent eller tillfälligt i en park, naturområde eller vandringsled så länge det finns tillgång till mobilt bredband. En grupp QR-koder kan ge deltagarna tillgång till ett flertal olika quiz och aktiviteter. Ta gärna med laptop och mobil till workshopen.

Målgrupp: 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Carter Arnold

Yrke: Lärare

Arbetsplats: Junedalskolan, Jönköpings Kommun. Driver Rowing Nation AB som bl.a. utvecklar digitala verktyg med syfte att kombinera kunskap och fysisk aktivitet.

Telefon: 0708321496

E-postadress: james.carter.arnold@gmail.com

Medrepresentatör: Mari Hafström Arnold

D 06, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Våga lära ute (Sv/SO/Eng)

Sammanfattning:

På Adelövs friskola jobbar vi med utomhuspedagogik en dag i veckan, året runt. Vi ser undervisningen ”våga lära ute” som en naturlig del av undervisningen. Detta är en praktisk workshop där du får delta i varierande övningar inom Eng/Sv/SO som utgår ifrån målen i läroplanen. Vi ger dig konkreta tips och idéer på lektionsinnehåll som du kan använda redan imorgon. Du får även tips och idéer på hur man planerar inför att ”våga lära ute”. Vi vill inspirera dig att våga ta steget ut och se alla fördelar utomhuspedagogiken ger i jämförelse med den traditionella undervisningen men också hur den kopplas ihop med traditionell undervisning.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: Linda Isaksson

Yrke: Lärare

Arbetsplats: Adelövs friskola

Telefon: 014070016

E-postadress: linda@adelovsfriskola.se

D 07, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Att lära in ute om det gröna

Sammanfattning:

Med naturen som arena och med utomhuspedagogiska metoder undersöker vi fotosyntesen och biologisk mångfald. Ni får chansen att prova övningar och lekar som bidrar till inspiration och aktivt lärande i olika åldrar. Vi delar med oss av övningar som passar på skolgården såväl som i skogen. Allt går att koppla till syfte och mål i läroplanen.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Lärarutbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: Hanna Heurlin

Yrke: Utomhuspedagog

Arbetsplats: Naturskoleföreningen

Telefon: 0702219908

E-postadress: hanna.heurlin@naturskola.se

Webbadress: www.naturskola.se

Medrepresentatör: Katarina Larsson

D 08, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Naturmaterial tillsammans med rest- och spillmaterial i förgängligt och kreativt skapande utomhus

Sammanfattning:

På ReMida används rest-och spillmaterial från företag som ett pedagogiskt material tillsammans med barn och elever. Vi tänker att återbruksmaterial lockar till kreativitet och modet att tänka utanför ramar och mallar. Ett material som inte står för rätt eller fel utan för ett ständigt nytänkande och lekfullt skapande. ReMida erbjuder mycket material som ursprungligen inte är tänkt för barn, men som däremot får barn att tänka. Vi tänker att naturmaterial har liknande egenskaper. Genom att kombinera material från naturen med rest- och spillmaterial och även färg och lera kan nya kreativa möjligheter för lärande uppstå utomhus. Vi använder materialen på sätt som gör att de går att använda om och om igen. Vi tänker att arbete med rest- och spillmaterial är både självklart och nödvändigt för en hållbarare framtid. Det handlar om att både ta tillvara på det vi redan har runt omkring oss, istället för att producera nytt, och att få chansen att bli mer kreativ genom att inte använda t.ex. ”färdiga leksaker”. I denna workshop kommer vi att kombinera rest-och spillmaterial med naturmaterial och även skapande material som lera för ”förgängligt skapande”.

Målgrupp: Förskola, F-åk3,

Workshopledare: Kerstin Nordenstam

Yrke: Pedagogista-förskollärare-NTutvecklare

Arbetsplats: ReMida Vaggeryd - ett kreativt återanvändningscenter

Telefon: 0703470758

E-postadress: kerstin.nordenstam@vaggeryd.se

Webbadress: www.vaggeryd.se/utbildning-och-barnomsorg/remida.html

Medrepresentatör: Ingegerd Almgren Ateljerista

D 09, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Planering och samverkan

Backatorpsskolans Naturskola

Sammanfattning:

På Backatorpsskolan startades ett spännande projekt hösten 2016. Vi ställde oss frågan; Hur kan man skapa likvärdighet på en skola så att alla klasser regelbundet har återkommande utomhuslektioner för ökad måluppfyllelse? För att främja utomhuspedagogiken beslutade ledning och personal att ha en utomhuspedagogisk resurs på halvtid under skoltid och som en del av fritidseftermiddagen. Detta har gett möjlighet för alla arbetslag att disponera utomhuspedagogens tid samt planera för detta. Sedan detta läsår arbetar utomhuspedagogen med nästan alla klasser på skolan. Personalen har tillsammans arbetat upp en grundstruktur för hur utomhuslektionerna kan se ut. Under våren 2017 projekterade vi en ny skolskogsplats med ett vindskydd, sittbänkar, grillplats och arbetsplatser i skogen. Tillsammans med Göteborgs kommun förbereddes material och under vintern 2018 byggdes det hela upp, med våra händiga 4:e klassare, vår utomhuspedagog samt vaktmästare. Under workshopen får du veta mer om upplägget på Backatorpsskolan samt praktiskt genomföra en årstidsanpassad utomhuslektion med skolans utomhuspedagog.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, Rektorer/förskolechefer, Lärautbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: *Johan Byström*

Yrke: Utomhuspedagog/fritidspedagog

Arbetsplats: Backatorpsskolan, Båtsman Kapers Gata 5, 422 57 Hisings Backa

Telefon: 0313858201

E-postadress: johanb@backatorpsskolan.se

Webbadress: www.backatorpsskolan.se

D 10, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Ekosystemtjänster

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Utomhuspedagogik och digitala verktyg - för ökad delaktighet

Sammanfattning:

Under den här workshopen får du testa hur utomhuspedagogik tillsammans med digitala verktyg kan öka elevernas delaktighet och inflytande i ett ämnesövergripande arbetssätt för olika åldrar med ett speciellt fokus på ekosystemtjänster. Utöver detta får du tips på hur ett utomhuspedagogiskt arbetssätt ökar den fysiska aktiviteten på ett sätt som främjar lärande och måluppfyllelse.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, Lärautbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: *Clara Höglund*

Yrke: Förstelärare

Arbetsplats: Brattåsskolan i Kålleröd

Telefon: 0761424864

E-postadress: clara.hoglund@molndal.se

D 11, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Lära genom att göra - elever, djur och smittskydd

Sammanfattning:

Besök på gårdar med djur är ofta mycket uppskattat och ger unika möjligheter till upplevelsebaserat lärande om både djur och natur. Workshopen syftar till att öka deltagarnas kunskap om vad som är viktigt att tänka på kring hygien och smittskydd när grupper med barn och unga träffar djur. Vi utgår från ett "One Health"-perspektiv, vilket gör att kunskapen också kan appliceras i många andra samhällssituationer. Informationen presenteras genom olika praktiska övningar och fungerar som konkreta tips på verktyg och elevövningar som kan användas i både inomhus- och utomhusmiljö. Materialet som används är framtaget i ett treårigt samarbetsprojekt mellan Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och Riksförbundet Sveriges 4H. Vissa delar av materialet är digitalt, och vissa delar finns även inläst och/eller översatt till engelska, dari, somaliska, tigrinja och arabiska.

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Lärarutbildare, Elevhälsa, Naturum/friluftsmuseer, Landskapsarkitekter/planerare, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Annika Hemingstam

Yrke: Naturbrukslärare, djursjukskötare

Arbetsplats: Naturbruksgymnasium, samt ledare i 4H

Telefon: 070290050

E-postadress: annika.hemingstam@4h.se

Medrepresentatör: Karin Artursson

D 12, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Utvecklas utomhus - skapa förutsättningar för lärande

Sammanfattning:

Att vistas utomhus hjälper oss att utveckla vår motorik och vår "rörelsekompetens". I denna workshop vill vi tydliggöra hur "rörelsekompetens" och motorisk förmåga kan skapa bättre förutsättningar för hälsa, social gemenskap och lärande - och på så sätt öka målpuffyllelsen i skolan. Grunden för arbetet är tillgänglig utbildning - alla ska nå sin fulla potential.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Elevhälsa, Fritidslärare, Politiker,

Workshopledare: Maja Björkeback

Yrke: Projektledare

Arbetsplats: Utbildningsförvaltningen, Jönköpings kommun

Telefon: 0722375183

E-postadress: maja.bjorkeback@jonkoping.se

Webbadress: www.jonkoping.se

Medrepresentatör: Alexandra Johansson Markovic

D 13, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Vårt expanderande uterum

Sammanfattning:

Vi vill synliggöra hur vi med hjälp av våra kompiscyklar (elcyklar/lastcyklar) får möjlighet att utforska de olika uterum som vi annars inte har möjlighet att nå. Uterummen är viktiga platser i vårt gemensamma tema om hållbar framtid. Vi bedriver en stor del av vår verksamhet i vår närmiljö bl.a. i skogen där vi kan vara under en längre tid. Ibland tar vi med mat eller tillagar den själva. Vi arbetar gemensamt med detta i hela huset med åldrar från ett till fem år.

Målgrupp: Förskola,

Workshopledare: *Christina Segerlind*

Yrke: Förskollärare

Arbetsplats: Backamo fsk

Telefon: 036102795

E-postadress: christina.segerlind@jonkoping.se

Medrepresentatör: *Sussie Rajala*

D 14, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Väsenvandring - sagor och berättande i naturmiljö

Sammanfattning:

Vi vill visa på berättandets magiska kraft med naturen som en inspirerande arena. Genom fantasi och berättelser fångar du barnens engagemang och intresse. Berättelser är ett underskattat pedagogiskt verktyg som vi lär oss mer om under denna workshop. Du kommer att få gå en väsenvandring, lära dig mer om skogens olika väsen samt tillverka ett eget väsen som start på ditt väsenarbete.

Målgrupp: Förskola, F-åk3, Naturum/friluftsmuseer, Fritidslärare,

Workshopledare: *Sofia Bergner*

Yrke: Förskolechef

Arbetsplats: I Ur och Skur Spetsbergen

Telefon: 0735958095

E-postadress: sofia.bergner@iurochskur.se

Webbadress: www.iurochskur.se

D 15, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Lekar om hållbar utveckling

Sammanfattning:

Allvarliga frågor som klimatförändringar, avfall och utarmning av ekosystemen kan bli tunga att arbeta med i skolan. "Vet HUT!" och "Återvinn eller försvinn!" är två teman för mellanstadiet om hållbar utveckling och miljöfrågor som tagits fram av Södertälje naturskola. En stor del av temat består av rörliga lekar och övningar utomhus, som befäster begrepp och öppnar för tankar kring kretslopp, resursanvändning, ekologiska fotavtryck och våra möjligheter att påverka utvecklingen. I workshopen varvas fartfyllda lekar med reflektion. Lär dig leka bland annat "hållbarhets-stafett" och "konsument-burr"!

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Lärarutbildare, Fritidslärare,

Workshopledare: Mia Vävare

Yrke: Utomhuspedagog

Arbetsplats: Södertälje naturskola

Telefon: 0766483936

E-postadress: mia.vavare@sodertalje.se

D 16, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

FNs globala mål- hur bidrar skolan till en hållbar värld?

Sammanfattning:

Jag vill bjuda er på en ämnesintegrerad resa som startar i de globala målen, planetens gränser och klimatavtalet. Resan går via våra svenska miljömål och landar i praktiska övningar utomhus med starka kopplingar till läroplanen Lgr 11. Samtal, reflektion och praktiska övningar bland annat från handledningen *Att lära in de globala målen ute*, en nyskriven handledning till Att lära in ute-serien. FN tog hösten 2015 beslut om 17 globala hållbarhetsmål. För första gången har världen enats om en strategi utifrån alla delar av hållbar utveckling, de sociala, ekonomiska och ekologiska. Extrem fattigdom ska utrotas, ojämlikheter och orättvisor i världen ska minska och klimatkrisen ska lösas. Skolan har en viktig roll i att nå dessa mål!

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare, Naturum/friluftsmuseer, Natur/kulturvägledning, Fritidslärare,

Workshopledare: Stina Lindblad

Yrke: Biolog/utomhuspedagog

Arbetsplats: L2 Consulting AB

Telefon: +46727324979

E-postadress: stina@l2c.se

Medrepresentatör: Helene Grantz

D 17, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Skolskogen som klassrum

Sammanfattning: Deltagarna kommer att få prova på en av Skogen i Skolans många övningar, nämligen tillverkning av kolkritor där vi sedan kopplar ihop det med teori. Deltagarna kommer också få arbeta med övningar som tränar: kommunikativ förmåga, begreppsförmåga och samarbetsförmåga

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Gymnasiet, Rektorer/förskolechefer, Lärarutbildare,

Workshopledare: Mikael Boman

Yrke: Mellanstadielärare

Arbetsplats: Bergs kommun, mellanstadielärare Jämtland, samordnare Skogen i Skolan

Telefon: 0702360489

E-postadress: mikael.boman@zonline.se

D 18, dag 2, kl 13:20 – 15:30

Utomhuspedagogik

Miljö och hälsa

Fiske och fiskevård på skoltid

Sammanfattning: Vi vill genom glimtar ur våra portalprojekt gentemot svensk skola: "Skolbäcken" och "Klassdraget" visa ett upplevelsebaserat och handlingsburet friluftsliv med fokus på det spännande livet under ytan. Garanterade napp!

Målgrupp: F-åk3, 4-6, 7-9, Lärarutbildare, Fritidslärare, Föreningslivet, Friluftslivet, Politiker, Forskare,

Workshopledare: Oscar Trowald

Yrke: Nationellt ungdomsansvarig Sportfiskarna

Arbetsplats: Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund som är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation.

Telefon: 0733241341

E-postadress: oscar.trowald@sportfiskarna.se

Medrepresentatör: Hanna Eriksson, Mattias Larsson